

Stanowisko wobec polityki spójności po 2020 roku przyjęli również marszałkowie województw. Zrobili to już w listopadzie 2016 r. Swoje wnioski i postulaty przedstawiciele polskich regionów zawarli w kilku blokach.

Rola i cele polityki spójności

Rola i fundamentalne cele polityki spójności, wynikające wprost z *Traktatu Lizbońskiego*, są w opinii przedstawicieli polskich samorządów wojewódzkich nadal aktualne. Polityka spójności ma niwelować nadmierne dysproporcje rozwojowe w UE w ujęciu gospodarczym, społecznym i terytorialnym, prowadząc do pełnego urzeczywistnienia idei wspólnego rynku, który jest kluczowym czynnikiem decydującym o pozycji konkurencyjnej UE w wymiarze globalnym.

Biorąc pod uwagę niekorzystne dla UE uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, UE powinna skorygować pole interwencji polityki spójności, podejmując nowe wyzwania związane m.in. z demografią, migracjami, bezpieczeństwem energetycznym oraz granicami zewnętrznymi. Jednocześnie polityka ta nie może być traktowana jako panaceum na pojawiające się w UE niekorzystne zjawiska społeczno-gospodarcze. Powinna obejmować wszystkie regiony Unii. A skala finansowania i zakres interwencji oraz szczegółowe instrumenty realizacyjne powinny być dostosowane do specyfiki poszczególnych regionów.

Zasoby finansowe i elastyczność warunkami optymalnej koncentracji tematycznej

Poziom finansowania polityki spójności w ogólnym budżecie UE powinien być, zdaniem polskich marszałków, co najmniej utrzymany. Jednak należy poprawić elastyczność budżetu, a zwłaszcza mechanizmy realokacji w ramach poszczególnych linii budżetowych. Alokowanie funduszy pomiędzy kraje członkowskie powinno odbywać się zasadniczo na bazie wskaźnika PKB per capita według parytetu siły nabywczej.

Wzmocniona powinna być koncentracja tematyczna polityki spójności. Jej warunkiem jest wzrost elastyczności, tj. uwzględnianie specyfiki obszarów, do których adresowane jest wsparcie i ukierunkowanie strumieni interwencji na zdiagnozowane wyzwania rozwojowe stojące przed tymi obszarami oraz na wzmacnianie przewag konkurencyjnych (specjalizacji) regionów.

Programy operacyjne powinny być mniej szczegółowe w zakresie klasyfikacji wydatkowej i odchodzić np. od ujednoliconych limitów koncentracji. Programy powinny dysponować alokacjami dedykowanymi ryzykowniejszym działaniom pilotażowym lub eksperymentalnym.

Instrumentami finansowymi polityki spójności powinny być zarówno granty, jak i pomoc zwrotna lub ich kombinacje. Jednak warunkiem koniecznym do wykorzystania instrumentów niedotacyjnych na większą skalę jest diametralna zmiana zasad ich wdrażania w stosunku do okresu 2014-2020, w tym maksymalne zbliżenie warunków ich funkcjonowania do zasad rynkowych. Instrumenty niedotacyjne powinny być powszechniej wykorzystywane nie tylko dlatego, że są w pewnych obszarach tematycznych racjonalną alternatywą dla grantów, ale także dlatego, że mogą stanowić załączek działających długofalowo regionalnych funduszy rozwojowych. Konieczne jest uproszczenie zasad współpracy publiczno-prywatnej i montażu finansowego.

Koordynacja i uproszczenie: warunki silniejszego ukierunkowania na efekty

Polityka spójności musi być skoordynowana z tymi politykami UE, które dotyczą: badań, transportu, energii, środowiska, zatrudnienia, rozwoju obszarów wiejskich i gospodarowania zasobami morza, jak również z *Europejskim Funduszem Inwestycji Strategicznych*. Powinny być stosowane takie same standardy zarządzania i reżimy prawne. Pakiet legislacyjny polityki spójności powinien zostać przyjęty przed połową 2019 roku. A wszystkie dokumenty programowe powinny być wynegocjowane przed końcem roku 2020.

Okres programowania powinien wynosić co najmniej 7 lat, przy zachowaniu możliwości (nawet istotnej) korekty kierunków interwencji strukturalnej w trakcie jego trwania. System realizacji PS powinien gwarantować stabilność otoczenia prawnego, redukcję obciążeń administracyjnych i zapewnić wdrożenie oczekiwanych przez państwa członkowskie uproszczeń procedur. Powinien on skupić się na tworzeniu ram ułatwiających skuteczną realizację celów PS, nie zaś na próbach detalicznego unormowania wszystkich możliwych sytuacji, co jest z jednej strony niewykonalne, a z drugiej – sprzyja pogłębianiu nieufności między wszystkimi uczestnikami PS oraz znacząco podnosi koszty transakcyjne i wizerunkowe.

Negocjacje programów operacyjnych powinny skupić się na uzgodnieniu diagnozy, celów i oczekiwanych efektów oraz podziału odpowiedzialności za ich realizację (program jako kontrakt), a w mniejszym stopniu na zakresie i procedurach interwencji. Dotychczasowe mechanizmy warunkowości powinny być istotnie zmodyfikowane. A mechanizm ram wykonania powinien być bardziej dostosowany do celów, dla których został ustanowiony, i wspierać głównie jakość (odczuwalne efekty), a nie tempo interwencji strukturalnej.

Mechanizmy, które sprzyjają proefektywnościowej orientacji polityki spójności, to z opinii Związku Województw silne zachęty do: a) stosowania modelu regionalnych programów operacyjnych, które umożliwiają kompleksową i dostosowaną do kontekstu rozwojowego interwencję strukturalną w układzie terytorialnym, b) realizacji kompleksowych i partnerskich projektów umożliwiających maksymalizację efektów społeczno-gospodarczych w skali regionalnej, c) ponoszenia większego ryzyka w przedsięwzięciach innowacyjnych, przy akceptacji porażek inwestycyjnych (dopuszczeniu określonego poziomu strat), d) stosowania takich form wsparcia, które minimalizują efekt zastępowania środków prywatnych publicznymi.

Zarządzanie polityką spójności z poziomu KE powinno mieć charakter wyjątku i dotyczyć wyłącznie zagadnień o charakterze ponadnarodowym lub sieciowym, dla których można jednoznacznie wykazać wysoką efektywność zarządzanej „centralnie” interwencji publicznej oraz efekt „rozlewania się” jej pozytywnego oddziaływania.

Terytorializacja

W opinii samorządów województw należy wzmocnić wymiar terytorialny polityki spójności. Oznacza to zintegrowaną tematycznie i ukierunkowaną przestrzennie interwencję publiczną. Podnosi to skuteczność oraz trwałość oddziaływania w skali ponadlokalnej, regionalnej, a nawet ponadregionalnej. Marszałkowie postulują utrzymanie specjalnie adresowanych form wsparcia dla najsłabszych regionów (np. *Program Operacyjny Polska Wschodnia*).

Instrumenty terytorialne powinny być kreowane głównie przez władze regionalne. W odpowiedzi na specyficzne uwarunkowania i potrzeby poszczególnych obszarów. Nie powinny one jednak wiązać się z

Kategoria: Rozwój i fundusze

Opublikowano: piątek, 12, styczeń 2018 15:32

Jarosław Komża

Odsłony: 1168

koniecznością tworzenia nowych instytucji. Koncentrować powinny się na wyzwaniach stojących przed funkcjonalnymi obszarami miejskimi, np. w zakresie redukcji zasobochłonności oraz poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Wzmocnienie współpracy między regionami a funkcjonalnymi obszarami miejskimi jest jednym z istotnych warunków efektywności kompleksowych przedsięwzięć.

Niezbędne są instrumenty terytorialne dedykowane silniejszemu włączeniu obszarów wiejskich w procesy rozwojowe. Specyfika wyzwań stojących przed tymi obszarami wymaga, aby w programach operacyjnych tworzyć dla obszarów wiejskich narzędzia terytorialne uwzględniające środki funduszu wspólnej polityki rolnej.

Źródło: zwrp.pl